

POLJE IN TRAVNIK

Ko smo očistili oves in jari ječmen ter pripravili le izenačeno in prvovrstno seme za setev, preglejmo, če so orodja in stroji v redu, da lahko takoj začnemo s setvijo ovsu, ko se bo zemlja dobro osušila. Za setvijo ovsu navadno ne valjamo. Če pa je to zaradi prerahle zemlje neobhodno potrebno, tedaj mora za valjarjem slediti takoj brana, da zemlja ne zgubi preveč vlage. Jari ječmen je najbolje posejati konec marca ali v začetku aprila, ko se zrak segreje na 7—10° C. Uspeva najbolje za fižolom, deteljo, lucerno in za vsemi okopavinami, katerim smo lansko leto gnojili s hlevskim gnojem.

V jari ječmen in oves sejemo tudi deteljo tako, da posejemo v setve, ko 4 do 6 cm visoko ozelenijo, še deteljo, katero v posevkih ovsu pobranamo, po posevkih ječmena pa povaljamo. Kjer ne uspeva dobro črna detelja, se priporoča deteljna mešanica. To je zmes deteljnega semena s semeni trav v razmerju 90% črne detelje z 10% laške ljuške ali pa 85% črne detelje s 5% laške ljuške in s 10% mačjega repa.

V marcu začnemo s spomladanskimi deli na naših ozimnih posevkih, ki so na splošno letos prezimovali ob pomanjkanju snežne odeje. Treba jim bo pomagati z umetnimi gnojili. Priporočamo gnojenje z oljnatim apnenim dušikom in čilskim solitrom; ko se bo zemlja dovolj osušila, jo povaljamo s težkim valjarjem, če jo je pozimi privzdignil srež. Previdni pa bomo morali biti pri brananju ozimnih žit, branajmo zato ozimine ob primerni vlagi, ob milem vremenu in po mogočnosti v onem času, ko pričakujemo skorajšnjega dežja.

Da nam žit ne napade rja, iztrebimo iz bližine njiv češmin in trajevu krlhiko, kjer prezimujejo zimski trosi progaste rje in trosi kronaste rje na ovsu, katere veter tekom poletja prenese na žitna polja, ki se na ta način okužijo in dado zato manjše in slabše pridelke.

Mnogo njiv ni bilo jeseni posejanih z ozimnimi žiti. Te njive je treba vse po-

sejati z jaro pšenico in ržjo v vseh onih krajih, kjer ta žita uspevajo, da ta na način pridelamo čim več krušnega žita. Ako pa ne dobimo pravega semena in v onih krajih, kjer se jara rž in pšenica ne obneseta, se pa priporoča, da se na ta zemljišča poseje ali oves ali jari ječmen ali pa tudi rana domača koruza. Če se odločimo za koruzo, ji je potrebno gnojiti s hlevskim gnojem. Če ni bila zemlja v prejšnjih letih preveč izčrpana, bo koruza tudi ob tem gnojenju prav dobro obrodila.

Konec meseca marca začnimo tudi s setvijo krmskih mešanic, lupine in pripravljamo zemljo za sajenje krompirja in koruze. Ker bo letos na splošno primanjkovalo prvovrstnega semena, si moramo že sedaj preskrbeti zdrav semenski krompir, dobro seme koruze, fižola, krmske pese itd., da bomo imeli v mesecu aprilu že vse pri roki, ko bo treba saditi okopavine, katere so izredno važne za prehrano prebivalstva, kakor tudi za pravilno krmljenje živine.

Travniki.

Zdaj bo treba posvetiti posebno skrb travnikom, če hočemo doseči bogate košnje in redilno seno. V tem mesecu nam travniki dajo največ posla. Skrben gospodar jih pregleda in določi na njih potrebna dela. Očistil jih bo grmovja in kamenja, poravnal krtine in grbavine, neravne dele planiral, razkopal mravljišča, po potrebi razvozil zemljo, razvozil komposte in prazna mesta zasejal s travno-deteljno mešanico. Zaplevljene travnike bo očistil mahu in plevela, na zamočvirjenih pa osnažil jarke in jih poglobil, da se svet prej osuši. Mah zatremo s travniško brano in z živim apnom — apnenim prahom, ki ga je trositi precej na gosto, do 20 centov na 1 ha. V zemlji, ki ima dovolj apna, mah ne uspeva, tembolj pa detelje.

Ko bo zemlja suha, tedaj pa z brano na travnike. Nič ni bolj koristnega za travnišča, pa tudi deteljišča kot travniška

brana. Ta raztrže travno rušo in razpraska zemljo, da prideta vanjo zrak in vlaga; izruje mah in drugi plevel, poravna krtine, ki sicer ovirajo košnjo, enakomerno porazdeli kompost in druge vrste gnoja ter jih zmeša z zemljo. Nikdar ne moremo preveč branati, kajti tudi travniška zemlja potrebuje, kakor njivska, da jo odpremo zraku in vlagi. Najbolje jo je prevleči po dolgem in počez. Tako brananje zaleže toliko kot pol gnojenja. Zlasti velja to za težke zemlje.

Po brananju je travišče pograbititi; na kup za kompost je spraviti vse listje, mah, plevel in ostanke hlevskega gnoja in komposta. Nikar ne sežigati grabljinja iz travnikov, kajti iz njega si napravimo do-

ber kompost. Primešajmo mu še kaj blata iz jarkov, kak voz hlevskega gnoja, poleti ga zalijemo z gnojnico, nekaj krat ga premečemo in v dveh letih imamo najboljše gnojilo za travnike.

V marcu je tudi najprikladnejši čas za razvažanje gnojnice. Najbolj potrebni so jo revni travniki, pa tudi najbolj hvalježni so za njo. Po njej začno trave bujno poganjati, ker dobe obilo hitro delujočih hranil. Teh ima gnojnica dovolj raztopljenih v vodi in zato spomladi tako vidno krepko učinkuje. Izpraznimo torej sedaj gnojnične jame do dna.

Posestniki, ki bodo v tem mesecu tako obdelali travnike, smejo upravičeno pričakovati bogate košnje.

VINOGRAD

Trsje je letos prav dobro prezimilo. V mesecu marcu je prične življenjsko delovanje trte v notranjosti, dasiravno na zunanji strani še ne opazimo, razen v solzenju na ranah po rezi. Zaradi tega bomo rez čimprej dokončali. Glede rezi pripominjamo samo, da nikakor ne smemo trsa preobložiti, da nam predčasno ne shira. Le trsju, katerega nameravamo drugo leto izkrciti, bomo lahko naložiti več.

Takoj po rezi, bomo lahko trsje namazali ali pa poškopili z 20 do 30 odst. žvepleno-apneno brozgo, posebno, ako smo lani opazili kodravost trsa. Kodravost trsa, katero spoznamo po slabih poganjkah, kratkih medčlenkih in malih, kodravih listih, povzroča mala živalca, pajku sorodna pršica, ki prezimuje na spodnjih delih rozg; zatiramo jo najsigurneje s tem, da poškopimo obrezano trsje z 20 do 30% žvepleno-apneno brozgo. To škropljenje moramo opraviti takoj po rezi, na vsak način pa prej, preden očesa nabreknejo. Škropljenje z žvepleno-apneno brozgo je učinkovito tudi proti listni pršici, pa tudi drugače trsu prav dobro stori. Zaradi tega je dobro, da v razdalji nekaj let to škropljenje obnavljamo.

Po končani rezi bomo namestili v vinograd kolje. Novo kolje, preden ga damo v vinograd, impregniramo, da bo dalje časa vzdržalo. Ako je kolje sveže, ga namakamo v 5% raztopini modre galice tako dolgo, da prodre modra galica do polovice kola. Ako je pa kolje že suho, ga kuhamo v katranu ali v karbolineju. S karbolinejem impregniranega kolja pa ne smemo dati vsaj nekaj mesecev v vinograd, ker dobi grozdje okus po karbolineju. V skrajnem slučaju, ako ne moremo kolje drugače impregnirati, ga vsaj obžemo na spodnjem koncu, ki pride v zemljo.

Konec meseca marca bomo lahko pričeli že tudi z vezjo trsja in šparonov. Pri vezi šparonov moramo biti previdni, da jih ne zlomimo, ker so v tem času še posebno krhki. Manj se nam zlomijo, ko se prične sok po njih močneje pretakati, ali ko so očesa že pognala. V vinogradih, kjer je trsje že močno iz vrste, je dobro, da ga tudi spet v vrste spravimo. V ta namen namestimo pri količenju kolje v vrste ne glede na trsje, potem pa skušamo pritegniti trsje h kolom in ga privežemo. Na ta način spravimo v nekaj letih trsje spet v vrste, kar je dobro zaradi lažjela kretanja med vrstami pri delu, pa tudi posamezni trsi dobijo več enakomerne svetlobe, kar jim omogoča boljše uspevanje. Tudi je tako urejen vinograd mnogo lepši.

V mesecu marcu bomo pričeli tudi s pripravami za saditev cepljenk v novih vinogradih. Zemljo, katero smo v jeseni in tekem zime zrigolali, bomo sedaj lepo zravnali. Na posameznih mestih, posebno na gornem delu zemljišča, kjer nam zemlje manjka, jo bomo dopolnili. Pripravili pa bomo za saditev tudi kompost ali hlevski gnoj. Boljše je uporabiti prvega. Nadalje bomo že sedaj zemljišče razmerili, mesta, kjer pridejo posajeni trsi, pa zaznamovali s količi. Pri tem pazimo, da vzamemo primerno razdaljo, okoli 1.10 m med posameznimi trsi in vrstami.

Ako nameravamo izvršiti cepljenje trsja na suho, bomo v mesecu marcu tudi za to vse pripravili. Pripravljene moramo imeti že ključke, pred rezjo si bomo dobili pa tudi cepiče. Najbolje je, da jih narežemo pred rezjo s trsov, katere smo tekem leta opazovali in si jih zaznamovali.

Vinska klet

Ako še nismo vina prvič pretočili, ga moramo brezpogojno pretočiti sedaj. Meseca marca prične že rasti toplina in je zaradi tega nevarno, da se nam prično drože razkrajati. Poleg tega se prične vino rado kaliti, ker se zaradi višje temperature drože dvigajo. V primeru pa, da smo vino prvič zgodaj, že meseca decembra pretočili, ga bomo lahko sedaj že drugič. Ako je bilo pri prvem pretakanju vino še motno, smo dobili spet večje usedline, katere moramo od vina ločiti. Drugič bomo pretočili vino tako, da pri-

de čim manj z zrakom v dotiko. Na ta način nam bo ostalo čim mlajše in osvežujočega okusa. Ako pa želimo, da bo nam vino čimprej dozorelo, in se čimprej razvilo, ga bomo lahko pretočili na zrak. Zračenje namreč pospešuje razvoj vina.

V kleti skrbimo, da bomo držali sode vedno polne, skrbimo za svež zrak in za primerno toploto. Ker prične sedaj zunaj temperatura rasti, glejmo, da ohranimo v kleti dosedanjo temperaturo čim dalje. Zračili bomo zaradi tega klet, kadar zunanaj ni preveč toplo.

ŠKROPLJENJE

Z obrezovanjem, snaženjem in pomlajevanjem drevja moramo v marcu končati. Začnimo s precepljanjem koščičarjev, nato pa hrušek in jablan. Cepljenje se vrši v žleb ali razkol, dokler ni drevje v soku, pozneje pa, ko se da lub ločiti, cepimo na lub po navadnem ali Titelovem načinu. Najbolj priporočljiv je Titelov način cepljenja, pri katerem se cepiči prav dobro prirastejo in bujno uspevajo. Po končanem precepljanju ne pozabimo cepičev zavarovati proti poškodbam po pticah in vetru. To napravimo tako, da privežemo na vsako precepljeno vejo palčico, ki presega vsaj za pol metra cepilno mesto. Na to palčico privezujemo tekom poletja poganjke, da jih ne polomi veter.

Lani precepljena drevesa moramo to pomlad obrezati. Na vsakem cepilnem mestu pustimo en poganjek kot voditeljico, ostale pa prikrajšamo na 3—5 oces. Ti prikrajšani poganjki imajo nalogo, da pomagajo celiti cepilno mesto, pozneje pa služijo kot rodni les.

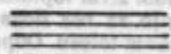
Ko se zemlja v marcu toliko osuši, da se ne prijemlje več orodja, začnemo s sajenjem drevja. Pri sajenju je treba paziti, da ne pride drevo pregloboko v zemljo, ker ga to zelo slabi in njegovo življenjsko dobo znatno skrajša.

V marcu je nastopil čas prvega škropljenja pred cvetjem, ko so brsti že nabrekli. Z 2% bordoško brozgo pa škropimo jablane, hruške in koščičarje. Namesto bordoške brozge se lahko poslužujemo 15% žvepleno-apnene brozge, posebno pri breskvah in marelicah. Pri uporabi žveplenoapnene brozge se naj na 100 l škropiva dodene 1 kg železne galice, s čimer se lepljivost škropiva znatno poveča. Pri škropljenju se mora drevje temeljito oprati od vrha do tal. To škropljenje učinkuje zlasti proti škrlupu, moniliji, luknjičavosti na listju, kodri pri breskvah, kaparjem in rdečem rajku.

Sadne srambe se morajo v marcu dobro prezračiti, da ne začnejo plesniti in se sadje po nepotrebnem ne kvari.

ŽIVINOREJA

Zadnje zimske mesece živina navadno najbolj oslabi zaradi nezadostne in slabe krme, kar pa nikakor ne smemo dopustiti, ampak se moramo pobrigati, da bo živina tudi ta čas pred novo, svežo krmo primerno hranjena. Vreme postaja toplejše, živino bomo lahko redno spuščali na tekališče, zato preglejmo in popravimo ograje tekališč, kakor tudi pašnikov. Drevesca v tekališču in pašnikih ogradimo, da jim živina ne bo mogla škodovati. Go-

veji živini obrežimo parklje, da se ne bodo lomili in da bo živina lahko hodila.

Breje svinje krmimo tako, da ostanejo srednje rejene. Pokladamo jim predvsem tečno beljakovinsasto krmo. Po pokvarjeni (zmrzli, plesnivi, gnili) krmi breja živina rada zvrže. Če breje živali redno spuščamo ven, da se sprehodijo, lažje povržejo, zato tega nikakor ne opustimo. Po porodu pa krmimo živali z močno beljakovinsasto krmo.

V začetku marca bomo dali valiti. Vali naj starejša, zdrava, mirna in močna kokoš, ki kvoči. Če imamo več kokelj, navadimo vse istočasno, ker potem piščance vodi manjše število kokelj, ostale koklje začnejo nesti. Jajca ne smejo biti čez 14 dni stara, morajo biti pravilne oblike v gladko in ne premeško lupino. Težka naj bodo 56—65 gr. Gnezdo napravimo na mirnem, mračnem in zdravem prostoru. Hrano za kokljo ne damo pred gnezdo, ker bi jo motila.

Jajca moramo vsak dan prezračiti, zato koklja sleherni dan zapušča gnezdo. Ta čas se napije, nazoblje in sprehodi po rosnih travi. Če koklja ne hodi z gnezda, jo moramo sami vsak dan odstraniti za nekaj minut, da se jajca prezračijo.

Ker podložimo pod kokljo nevede tudi lahko neoplojena jajca, iz katerih se piščanci ne morejo izvaliti, moramo vsa jajca 6. dan valenja pregledati proti močni luči. V oplojenem jajcu vidimo temno premikajočo liso, neoplojena jajca pa so čista, prozorna brez lise. Neoplojena jajca vzamemo iz gnezda in lahko jih porabimo v kuhinji. Če pa je lisa v jajcu nepremična, pomeni, da je zarodek v jajcu že mrtev.

Po 21 dneh se začno piščanci valiti, zato si moramo zapomniti, kdaj smo dali jajca pod kokljo, da bomo skrbno pazili na valedce se piščance.

Kako naj krmimo živino?

2. Tvorba masti v živalskem telesu.

Zelodec in čreva živali so kot tovarna, kjer iz starega železa pridobivajo nove železne stroje. Prav tako se razgradijo rastlinski spoji, ki pridejo v živalsko telo, da se potem napravijo novi spoji, ki so bistveni za mast itd. Kakor je potrebno v tovarni neke sile, da se iz starega železa dobi novo, je treba delavec, toplote itd., prav tako mora biti v živalskem telesu neka energija (moč), ki vrši delo razgradnje in ponovne graditve. Silo, ki je potrebna za to, dobiva žival s krmo. Z izgorevanjem krme v želodcu dobi žival toplotno energijo (toploto) in energijo za vsa dogajanja, ki se vršijo v živalskem telesu. Odpadki od izgorevanja v telesu so: gnoj, gnojnica, znoj, izdihavanje in nekaj plinov.

Krma, ki jo žival porabi za vse te procese, ki se dogajajo v telesu, se imenuje vzdržna hrana. Ako k tej vzdržni hrani dodajamo nove krme, bo žival pokazala že neko gospodarsko korist; če ne bo vršila kakega dela ali dajala mleka, bo pridobila na svoji teži.

Vzemimo n. pr., da hočemo neko doraslo žival spitati, t. j. v živalskem telesu hočemo dobiti mast. Različne vrste živali imajo različno sposobnost odlaganja masti. Svinje na

primer imajo sposobnost, da odložijo debelo plast masti pod kožo. Govedo te sposobnosti nima, pač pa nabira mast v obliki loja (salo), nabira jo tudi med mišice, tako da izgleda meso kot pretkano z mastjo.

V kolikor hočemo neko žival spitati, v toliko ji bomo dodali k vzdržni krmi nove krme, ki naj jo odloži v svojem telesu kot rezervno hrano. Dodajanje krme k osnovni, vzdržni krmi pa ne more iti v nedogled, ker žival ima sposobnost samo do neke mere razgraditi in predelati dobljeno krmo, čim pa je količina dodane krme prevelika, jo žival ne more predelati (prebaviti) in se izloči iz telesa neizkoriščena.

Kako naj bo sestavljena krma za pitanje živine, da bomo s čim manjšimi izdatki za prehrano dosegli čim večji uspeh? To vprašanje so raziskovali mnogi znanstveniki in so s poskusi na živini prišli do zaključka, da je *razmerje med beljakovinami in nebeljakovinami* (masti in sladkorju) v krmi zelo važna stvar, na katero je treba gledati pri sestavljanju krmskih obrokov.

Beljakovine v krmi so najdražji sestavni del krme, zato bo vsak umen živoronec dal živini samo toliko beljakovin, kolikor jih more koristno izrabiti. Beljakovine naj bi služile poleg vzdržnih beljakovin izključno le za izgradnjo tkiva (mesa). Dorasla žival ne gradi novih mišic (mesa), edino ako je pitanje doseglo tako mero, da mora graditi novo vezivno tkivo, kamor odlaga novo mast. Zato pri pitanju živine ni potrebno, da bi ji dajali znatno večjo količino beljakovin v krmi, kot jih je potrebno v vzdržni hrani.

S poskusi se je dokazalo, da živina beljakovine izkoristi samo do neke mere. Ako jih dajemo večjo količino, kot jih rabi za vzdrževanje in za druge gospodarske koristi — za pitanje je potrebna malenkostna količina beljakovin — se bo ta višek pretvoril ali v rezervno hrano ali pa bo izgorel (oksidiral), dal živali potrebno energijo in toploto, ostanek pa se bo izločil v gnojnici in gnoju.

Ker pa je beljakovinasta krma predraga (n. pr. žito), da bi jo žival tako nekoristno izrabila, in ker da cenejša krma, katero tvorijo predvsem sladkor, pri pitanju isti učinek, bomo uredili sestav krme za pitanje tako, da bomo odstotek beljakovin v krmi samo nekoliko povišali od onega, ki smo ga imeli, preden smo začeli pitati, t. j. za samo vzdržno hrano. Ako računamo, da celotna energija (moč) krme, t. j. skupno beljakovine, masti in sladkorja v njej, znaša 100%, naj bi odstotek beljakovin v krmi za pitanje znašal okrog 20% ali petino od celokupne energije (moči), ki jo ima krma, naj tvorijo beljakovine.

S takim razmerjem med beljakovinami in nebeljakovinami (sladkor, mast), bomo dosegli pri pitanju lepe uspehe. Praktični sestav krme bo sledil v kasnejših številkah.